

Моніторинг прибуття і транзиту ВПО. Раунд 7

Березень 2023

Україна

КЛЮЧОВІ ТЕЗИ

- Ескалація бойових дій у південних та східних регіонах України й надалі загострюють тенденції переміщення населення, причому найбільша частка з усіх домогосподарств прибула з районів **Запорізької** (23%) та **Херсонської** (23%) областей.
- Більше половини загальної кількості домогосподарств, які прибули нещодавно (53%), змінили населений пункт тимчасового проживання більше ніж один раз, протягом року з початку повномасштабної війни. У той час як 33% домогосподарств переселялися у ще один населений пункт, 21% домогосподарств переїхали у два або більше населених пунктів до прибуття у населений пункт проведення опитування. Бажання возз'єднатися з сім'єю та/або друзями (20%) було однією з найбільш поширених причин від'їзду переміщених домогосподарств. На другому та третьому місцях вказувалися відсутність можливостей працевлаштування (17%) та втрата працевлаштування/ засобів до існування (12%).
- Більшість домогосподарств повідомила про намір залишатися в Україні (91%), у той час як 6% домогосподарств зазначили, що вони наразі повертаються, і ще 6% назвали заплановане місце призначення за межами України.

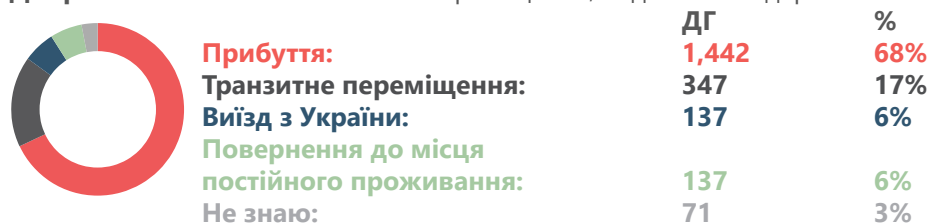
КОНТЕКСТ ТА ОБҐРУНТУВАННЯ

За приблизними оцінками, у період з початку повномасштабної війни у лютому 2022 року по 23 січня 2023 року на території України налічувалося 5 352 000 внутрішньо переміщених осіб, а також 5 562 000 осіб, які повернулися до місця свого постійного проживання, які вони залишили через бойові дії.¹ Через рік після початку повномасштабної війни, проблеми, пов'язані з нездатністю домогосподарств (ДГ) задовольнити свої основні потреби, залишаються і ще більше впливають на динаміку переміщення. З метою інформаційної підтримки заходів гуманітарного реагування на переміщення населення в Україні, Ініціатива REACH провела раунд 7 дослідження домогосподарств «Моніторинг прибуття і транзиту ВПО» (МПТ).

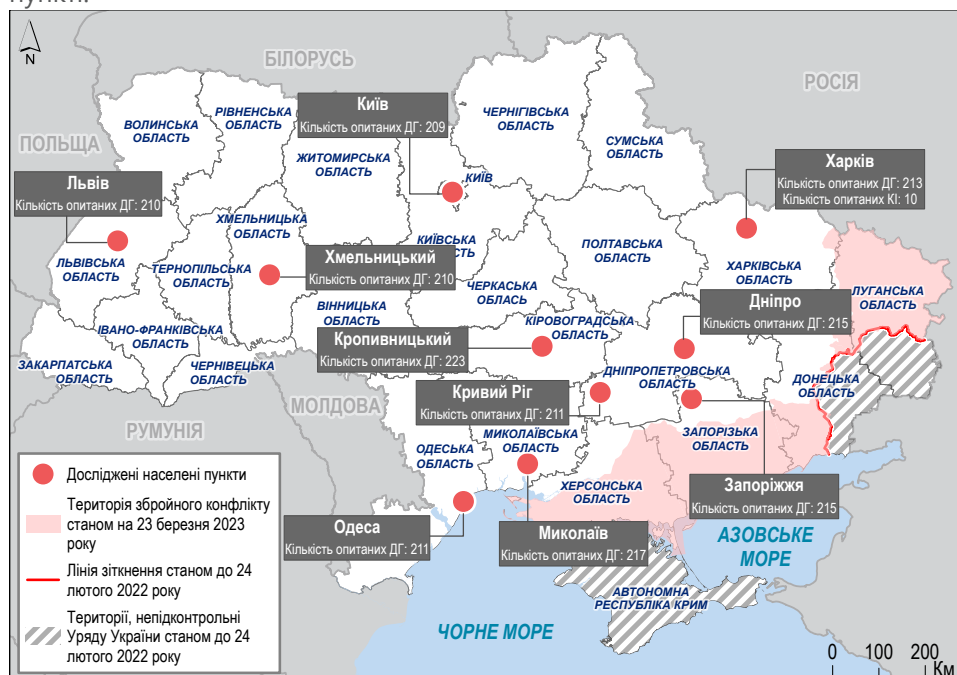
ОГЛЯД ДОСЛІДЖЕННЯ

З метою інформаційного забезпечення заходів гуманітарного реагування дослідження МПТ Ініціативи REACH присвячене вивченню тенденцій переміщення та допомоги, необхідної для внутрішньо переміщених осіб (ВПО) і домогосподарствам, які повернулися до місця свого постійного проживання, після їхнього прибуття або під час транзитного переміщення у міських районах.

Діаграма 1. Типи запланованого переміщення, % домогосподарств.

Карта 1. Кількість інтерв'ю з домогосподарствами в окремому населеному пункті.

МЕТОДОЛОГІЯ

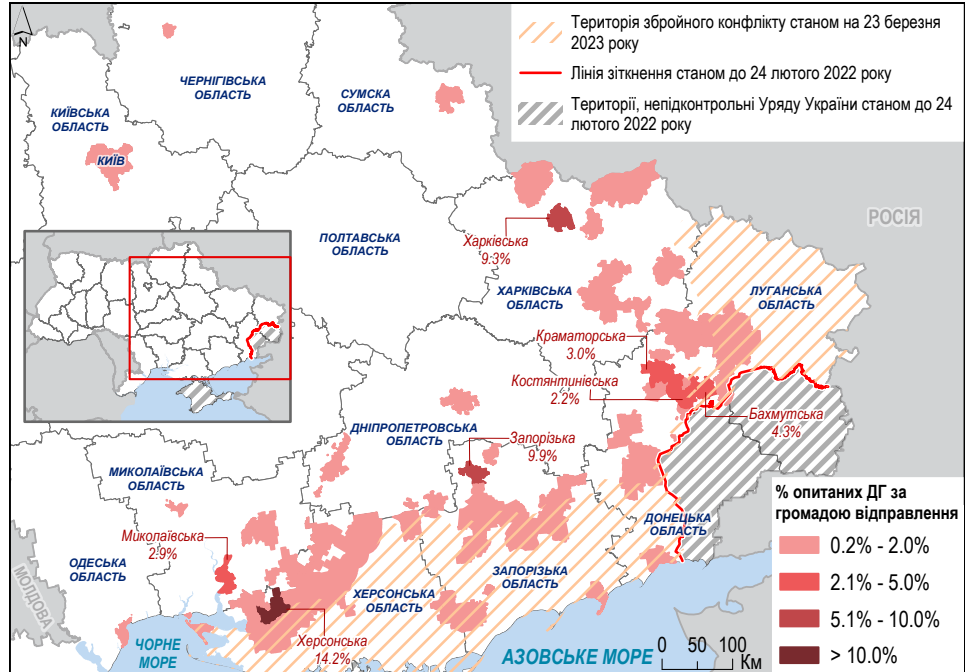
Раунд 7 дослідження домогосподарств МПТ проводився у період з **10 по 25 березня 2023 року**. Фахівці Ініціативи REACH опитали домогосподарства, які нещодавно прибули² та які прямували транзитом через 10 міст по всій Україні: **Львів, Київ, Одесу, Миколаїв, Кропивницький, Кривий Ріг, Хмельницький, Дніпро, Запоріжжя та Харків**. Загалом у пунктах транзитного переміщення, місцях компактного проживання, адміністративних та гуманітарних центрах **було проведено 2 134 інтерв'ю** з ВПО та домогосподарствами, які повернулися до місця свого постійного проживання. Оскільки вибірка була цільовою, отримані результати не можуть бути узагальнені та мають розглядатися як суто індикативні (додаткову інформацію щодо методології див. на с. 8).

РУХ ТА ПЕРЕМІЩЕННЯ НАСЕЛЕННЯ

Переміщення населення з територій, що постраждали внаслідок конфлікту

За приблизними оцінками Міжнародної організації з міграції, станом на 23 січня 2023 року, 5,4 мільйонів ВПО були переміщені в межах України.³ Незважаючи на наявну інформацію про зменшення кількості ВПО в Україні з серпня 2022 року, **результати МПТ зафіксували нові хвилі ВПО переважно з південних та східних регіонів України** (Карта 2), зокрема з **Запорізької** (23%) та **Херсонської** (23%) областей. Серед цих областей 13% домогосподарств з Запорізької та Херсонської областей відповідно повідомили, що з січня 2023 року вони переміщувалися вперше. Власне проблеми безпеки для домогосподарств залишаються основним чинником, що спонукає до переміщення, оскільки **майже половина домогосподарств повідомила про обстріли у їхньому населеному пункті або неподалік (46%) та загрозу особистій безпеці та/або безпеці родини (43%)**. Хоча кількість нещасних випадків серед цивільного населення, що призвели до поранень або смерті, знизилася з 2022 року,⁴ загроза цивільній інфраструктурі в Україні залишається поширеною. Станом на лютий 2023 року⁵ було пошкоджено або зруйновано понад 150 000 житлових будинків. Водночас обстріли цивільної інфраструктури, зокрема багатоповерхових будинків, продовжувалися протягом останніх місяців.⁶ Крім того, евакуація населення з невідконтрольних Уряду України районів

Карта 2. Громади звідки виїхали ВПО, за словами опитаних домогосподарств.

Запорізької області видається складною. З жовтня 2022 року було зафіксовано зниження активності на пропускному пункті у Василівці, оскільки російські війська й надалі обмежують рух населення на підконтрольній Уряду України території.⁷ Також повідомлялося про обмеження свободи пересування у прилеглих до Токмака районах для громадян України, які не мають російського паспорта.⁸

З загостренням бойових дій в Україні у східних областях, зокрема у Донецькій області, продовжують лунати заклики до евакуації з територій, які постраждали внаслідок конфлікту. 7 березня 2023 року Кабінет Міністрів України схвалив механізм примусової евакуації дітей з Бахмута через серйозні безпекові проблеми для жителів, які залишилися на цих територіях.⁹

Таблиця 1. Дата первинного переміщення, % домогосподарств на населений пункт, де проводилося інтерв'ю.

	Лютий – грудень 2022 року	Січень 2023 року	Лютий 2023 року	1-25 березня 2023 року
Хмельницький	10%	0%	1%	89%
Кривий Ріг	29%	1%	4%	65%
Львів	26%	5%	8%	61%
Дніпро	40%	1%	3%	56%
Одеса	45%	3%	5%	48%
Запоріжжя	57%	0%	1%	42%
Кропивницький	63%	4%	7%	26%
Київ	69%	2%	7%	22%
Миколаїв	87%	1%	3%	9%
Харків	88%	1%	3%	8%

42% опитаних домогосподарств повідомили, що вперше виїхали з 1 березня 2023 року

Хоча, за даними МОМ, загальна кількість ВПО зменшилася,¹⁰ результати МПТ свідчать про те, що **загострення бойових дій й надалі спонукає домогосподарства вперше переміщатися з початку повномасштабної війни у лютому 2022 року**. Однак, як показано у Таблиці 1, спостерігаються значні відмінності у датах первинного переміщення у кожному населеному пункті. Наприклад, у Хмельницькому більшість домогосподарств вперше виїхала у місяць збору даних (березень 2023 року). Власне безкоштовні евакуаційні потяги з територій, що постраждали внаслідок конфлікту, на Сході та Півдні країни проходили транзитом через Хмельницький,¹¹ і 94% опитаних домогосподарств прибули евакуаційними потягами. Натомість у таких населених пунктах, як Харків та Миколаїв, більший відсоток домогосподарств повідомив, що вперше вони виїхали у 2022 році, що свідчить про кілька населених пунктів переселення.

НАСЕЛЕНІ ПУНКТИ ПЕРЕСЕЛЕННЯ

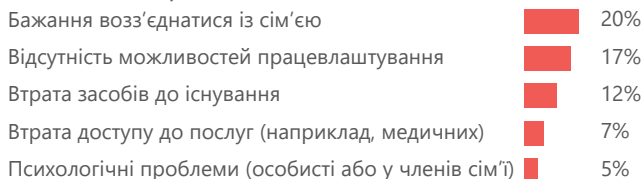
Через рік після початку повномасштабної війни у лютому 2022 року переміщені домогосподарства повідомили про своє переселення у різні населені пункти в межах України. За даними МПТ, до прибуття у населений пункт, де проводилося опитування, **53% домогосподарств змінили своє тимчасове місце проживання більше ніж один раз з часу їхнього первинного переміщення, а більшість з них була опитана зокрема у Кропивницькому (83%), Харкові (80%), Києві (75%) та Запоріжжі (58%)**. Хоча 33% домогосподарств переселилися лише в один населений пункт, 21% опитаних переселялися у два або більше населених пунктів до прибуття у місто, де проводилося опитування, що свідчить про більшу тривалість переміщення та різні чинники, що спонукали виїзд з попередніх місць переселення. Багато домогосподарств виїхало з населеного пункту їхнього первинного переміщення через різні причини (Діаграма 2). За словами 20% домогосподарств, які переселялися, бажання возз'єднатися з сім'єю було однією з основних причин переїзду у певний населений пункт. Хоча можливості працевлаштування були вагомою причиною для переселення, відсутність можливостей працевлаштування (17%) або втрата працевлаштування/ засобів до існування (12%) були найчастіше згадуваними причинами. Як показано на Kartі 3, **Запоріжжя (7%), Львів (6%) та Дніпро (5%) були основними містами переселення**. Власне Запорізький, Львівський та Дніпровський райони залишаються найбільшими у країні районами, що приймають ВПО, де станом на 31 березня 2023 року було зареєстровано понад 150 000 ВПО.¹² Крім того, 10% домогосподарств зазначили, що вони поверталися з-за кордону.

Наміри переміщення

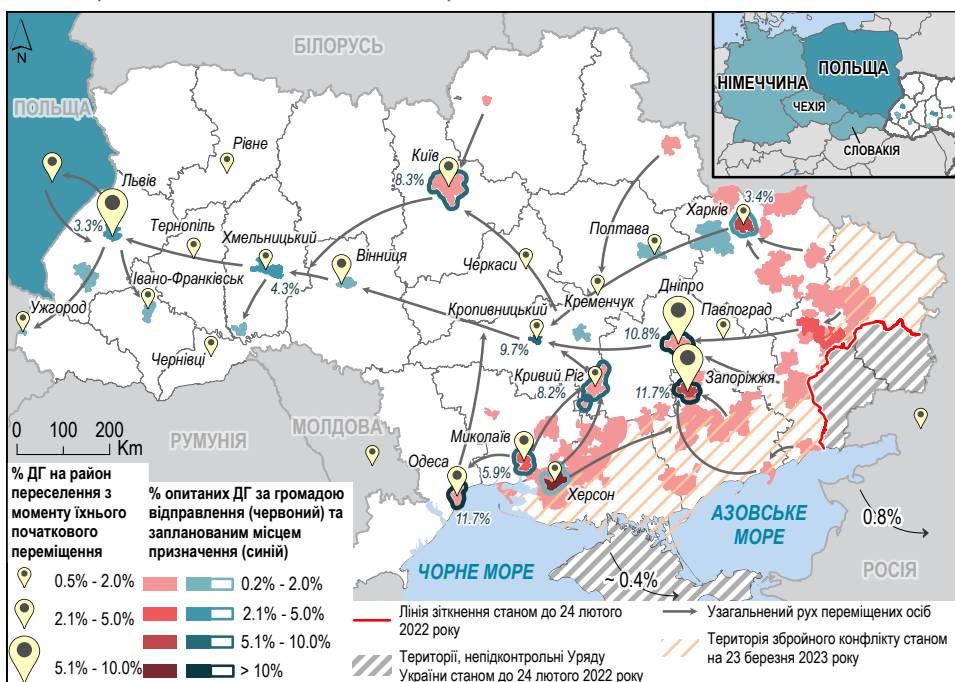
Переважає більшість опитаних домогосподарств (91%) мала намір залишитися в Україні у рамках їхньої поточної переміщення.

Як відображено на Kartі 3, основні переміщення спостерігалися зі Сходу на Захід країни. Хоча більшість домогосподарств планувала залишитися у місті проведення опитування, зокрема у Дніпрі, Запоріжжі, Кропивницькому та Одесі, інші населені пункти, такі як Львів, Харків та Хмельницький, залишалися основними містами транзитного переміщення (Діаграма 3). Домогосподарства, опитані у Харкові (19%) та Хмельницькому (15%), прямували транзитом переважно до

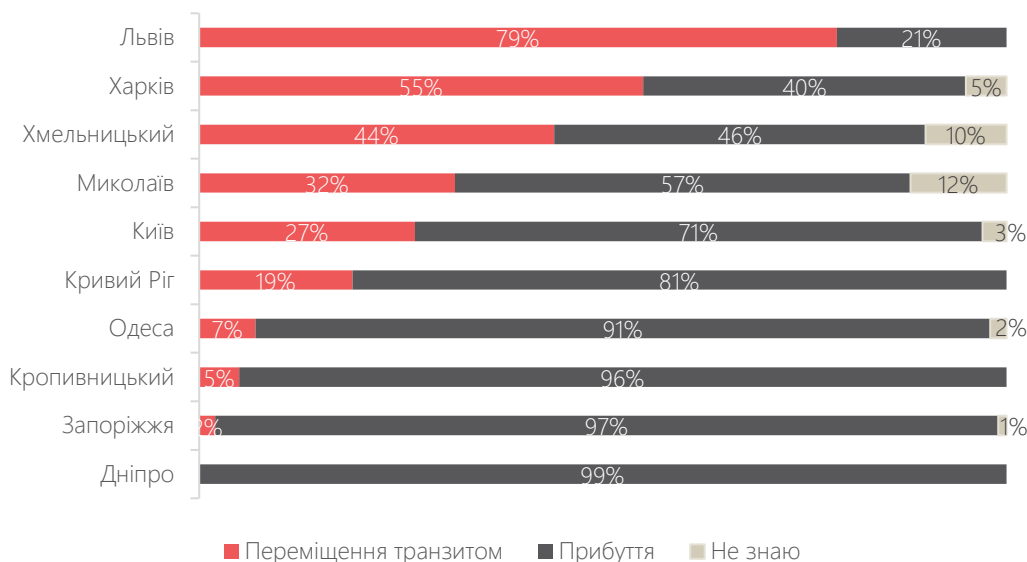
Діаграма 2. Причини виїзду з населеного пункту останнього переселення, % домогосподарств.

Карт 3. Громади відправлення, населені пункти переселення та заплановані місця призначення, % домогосподарств.

Діаграма 3. Повідомлені наміри переміщення, % домогосподарств на місто,

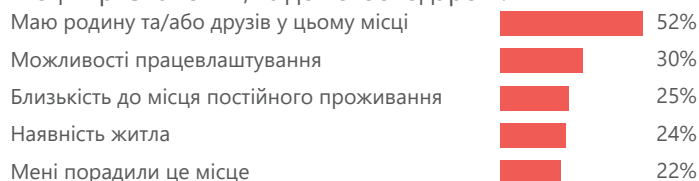

населених пунктів у межах відповідної області. З іншого боку, 19% домогосподарств, у яких взяли інтерв'ю у Львові, переміщалися на Схід країни. Багато опитаних мали намір повернутися до місця свого постійного проживання, а майже половина усіх опитаних у Львові домогосподарств (44%) повідомила про повернення до місця свого постійного проживання. Порівняно з нещодавніми результатами МПТ, домогосподарства, опитані у раунді 7, були більш впевнені щодо місця, куди вони мали намір переїхати, **оскільки лише 3% ДГ зазначили, що вони не знають, куди вони прямуватимуть далі**. З усіх населених пунктів у Миколаєві частка домогосподарств, які не знали, куди вони переміщатимуться далі, була вищою (12%).

Чинники, які спонукають прибуття ВПО

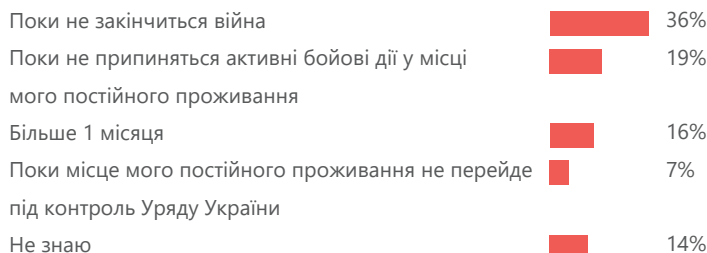
Різноманітність названих чинників, які спонукають прибуття ВПО, свідчить про різні пріоритети серед домогосподарств, які переміщуються до запланованого місця призначення. На Діаграмі 4 показано, що в усіх населених пунктах одним з найчастіше згадуваних чинників, які спонукають прибуття ВПО, була наявність родини та/або друзів у запланованому місці призначення (52%). Можливості працевлаштування все частіше визначалися основною причиною вибору конкретного місця переселення та зазначалися переважно домогосподарствами, опитаними у Львові (67%), Києві (54%) та Миколаєві (44%). Перебування недалеко від місця постійного проживання було бажаним для домогосподарств, опитаних у населених пунктах поблизу східних та південних районів лінії фронту, зокрема у Запоріжжі (57%), Миколаєві (49%), Дніпрі (45%) та Одесі (39%). Наявність житла найчастіше згадувалася домогосподарствами у Запоріжжі (52%). Хоча і у меншій кількості, домогосподарства, яким порадили їхнє заплановане місце призначення, були переважно серед опитаних респондентів у Хмельницькому (44%) та Кропивницькому (37%). Власне евакуаційні потяги до цих населених пунктів ходять часто та прямують далі до населених пунктів на Заході.

Діаграма 4. Найчастіше згадувані чинники, які спонукають прибуття ВПО, для обраних запланованих місць призначення, % домогосподарств.

Тривалість перебування у запланованому місці призначення

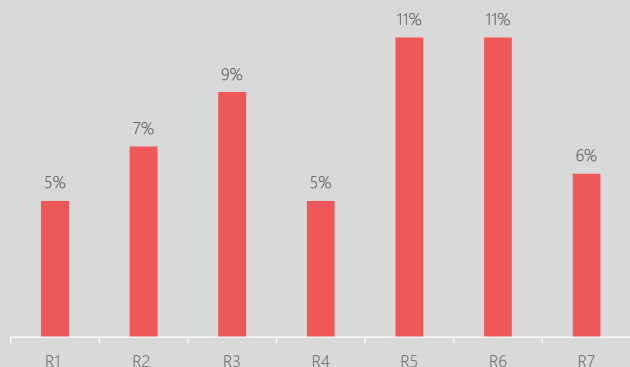
Діаграма 5. Вказана тривалість перебування у запланованому місці призначення, % домогосподарств.

На Діаграмі 5 показано, що **прийняття рішення домогосподарствами щодо тривалості їхнього перебування у запланованому місці призначення значною мірою залежить від статусу перебігу збройного конфлікту.** Багато опитаних зазначили, що перебуватимуть у їхньому запланованому місці призначення, доки не закінчиться війна (36%) або не припиняться активні бойові дії у місці їхнього постійного проживання (19%). Інші домогосподарства повідомили про своє перебування тривалістю більше одного місяця у запланованому місці призначення (16%). Таким чином, **результати дослідження свідчать про те, що більшість опитаних домогосподарств не має наміру переселитися назавжди, а переселяється скоріше тимчасово.** З іншого боку, на час проведення інтерв'ю інші респонденти були менш впевнені щодо того, чи їхнє переселення буде довгостроковим у запланованому місці призначення, оскільки 14% домогосподарств обрали відповідь «Не знаю». Це було характерним переважно серед опитаних учасників у Хмельницькому (52%), Києві (35%), Харкові (29%) та Львові (24%).

Переміщення за межі України

Діаграма 6. Наміри переїхати за кордон, за раундом, % домогосподарств.¹³

Результати дослідження МПТ свідчать про те, що наміри домогосподарств переїхати за кордон зменшилися з раунду 6 (лютий 2023 року) після стабільного зростання з раунду 1 (травень 2022 року). Через рік після початку повномасштабної війни у лютому 2022 року приблизно 8,1 мільйонів українських біженців наразі проживають за кордоном.¹⁴ За словами опитаних домогосподарств у всіх населених пунктах, Польща (49%) та Німеччина (19%) залишаються найчастіше вказуваними країнами для переміщення за кордон. Як і у попередніх дослідженнях, через близькість до пунктів перетину кордону Львів (38%) й надалі є ключовим пунктом транзитного переміщення для тих, хто прямує за кордон.

Серед найчастіше вказуваних чинників, які спонукали переміщених осіб до виїзду за кордон, були можливості працевлаштування (69%), що свідчить про обмеженість таких можливостей у певних регіонах України. 55% респондентів зазначили, що у їхньому запланованому місці призначення член їхнього домогосподарства отримав нову роботу. Водночас 28% опитаних сказали, що вони шукають можливості працевлаштуватися за кордоном. Крім можливостей працевлаштуватися, близько половини опитаних домогосподарств повідомили, що вони сподіваються возз'єднатися з їхньою сім'єю та/або друзями у місцях призначення (56%).

Результати дослідження й надалі вказують на те, що домогосподарства з більшою фінансовою стабільністю мають намір переїхати за кордон. За словами домогосподарств про основні джерела доходу, близько половини респондентів повідомили, що отримують заробітну плату за місцем роботи. Також домогосподарства назвали джерелами доходу державну соціальну допомогу (30%) та фінансову допомогу від родичів (23%). Серед тих, які мали на меті переїхати за кордон, багато домогосподарств були з районів Харківської області (27%).

Натомість передбачається, що переселення за межі України буде короткостроковим, оскільки 82% домогосподарств, які переїжджають за кордон, повідомили про своє бажання повернутися в Україну у майбутньому. Однак, багато респондентів зазначили, що рішення про повернення в Україну залежить від особистих обставин, у тому числі від доступу до освіти, можливостей працевлаштування, житла та медичних послуг (34%).

ПОВЕРНЕННЯ У МЕЖАХ УКРАЇНИ

Чинники, які спонукають прибуття ВПО, та місця призначення, куди повертаються ВПО

За даними дослідження МПТ, у всіх населених пунктах 6% (n=137) домогосподарств повідомили про повернення до місця свого постійного проживання на момент проведення інтерв'ю. Цей показникне дуже сильно зріс з часу проведення раунду 6 МПТ. Серед домогосподарств, які поверталися, найчастіше вказуваною причиною повернення було бажання возз'єднатися та допомогти членам родини у цих населених пунктах (65%). З тих, хто повертався, 2% опитаних не знали, чи вони залишатимуться у місці свого постійного проживання, у той час як 4% інших респондентів повідомили про повернення на постійній основі. Таким чином, це створює невизначеність для деяких домогосподарств. Крім 6% домогосподарств, які повернулися до місця свого постійного проживання, 4% (n=94) домогосподарств здійснювали маятникові переміщення до місця свого постійного проживання, вказуючи, що поверталися на період, який варіюється від менше одного тижня до більше одного місяця. Більше половини з цих домогосподарств повідомили, що поверталися переважно, щоб перевірити стан свого житла (53%), а також забрати речі (у тому числі, але не виключно, продукти харчування, одяг, ліки та непродовольчі товари) (50%). Щодо найбільш поширених районів у контексті як повернень на постійній основі, так і маятникових переміщень, домогосподарства здебільшого поверталися до своїх домів у Харківській (28%) та Запорізькій (20%) областях. Власне, за даними МОМ, після м. Київ та Київської області Харківська область розділяє першість за часткою домогосподарств, які повернулися до місця свого постійного проживання, що становить 825 000 осіб, які повернулися до місця свого постійного проживання.¹⁵ Крім того, у своєму зверненні Президент України повідомив, що, хоча понад 50 сіл було майже повністю зруйновано, сім'ї продовжують повертатися у Харківську область.¹⁶ Водночас повернення населення у Запорізьку область викликає занепокоєння, оскільки нестабільна безпекова ситуація у регіоні й надалі є поширеною через постійні обстріли цивільної інфраструктури та житлових кварталів.¹⁷

Наміри щодо повернення у майбутньому

73% домогосподарств повідомили про намір повернутися до місця свого постійного проживання у майбутньому

Дані, зібрані у всіх населених пунктах, свідчать про те, що багато домогосподарств мають намір тимчасово переселитися та повернутися додому, щойно у них буде така можливість (73%).

Хоча більшість домогосподарств планує повернутися у майбутньому, дані МПТ вказують на те, що з часом частка домогосподарств, яка має намір повернутися до місця свого постійного проживання у майбутньому, зменшується, як це помітно за результатами раунду 6 (78%) та раунду 5 (81%). Загалом, 7% досліджених домогосподарств висловили невпевненість щодо їхнього повернення у майбутньому. Така невпевненість була характерною переважно для домогосподарств, опитаних у Харкові (22%).

Багато домогосподарств назвали безпекові проблеми у місці їхнього постійного проживання визначальним фактором у прийнятті ними рішень. Двома найчастіше згадуваними причинами були закінчення війни (33%) та припинення активних бойових дій у місці постійного проживання ВПО (22%).

Гуманітарні потреби та реінтеграційна підтримка

Власне збільшення доходів домогосподарств сприятливо впливає на загальне бажання повернутися додому, коли з'являється така можливість. Водночас **результати МПТ свідчать про те, що домогосподарства, які повертаються до місця свого постійного проживання, мають різні рівні потреб.** Наприклад, як показано на Діаграмі 7, здатність домогосподарств задовольняти свої повсякденні потреби суттєво варіювалася, хоча 45% домогосподарств повідомили, що вони не завжди або майже завжди можуть задовольнити свої щоденні потреби.

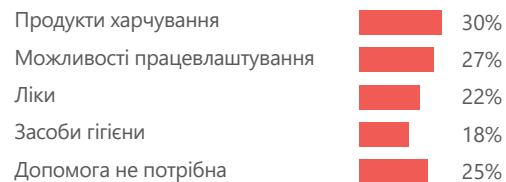
Діаграма 7. Здатність задовольняти свої повсякденні потреби, % домогосподарств, які повернулися до місця свого постійного проживання.

55% Завжди/ Майже завжди
31% Іноді
14% Майже ніколи/ Ніколи

Хоча, як показано на Діаграмі 8, 25% домогосподарств, які повернулися, зазначили, що не потребують жодної допомоги, інші опитані найчастіше повідомляли про потребу у продуктах харчування (30%) та допомозі з працевлаштуванням (27%). Крім того, на питання щодо форми необхідної реінтеграційної підтримки, 45% домогосподарств зазначили, що не потребують жодної допомоги, а 27% респондентів потребували допомоги з отриманням доступу до можливостей працевлаштування, у тому числі допомоги знайти роботу або перекваліфікуватися.

Діаграма 8. Основні зафіксовані потреби, % домогосподарств, які повернулися до місця свого постійного проживання.

Визначення домогосподарства, яке повернулося до місця свого постійного проживання

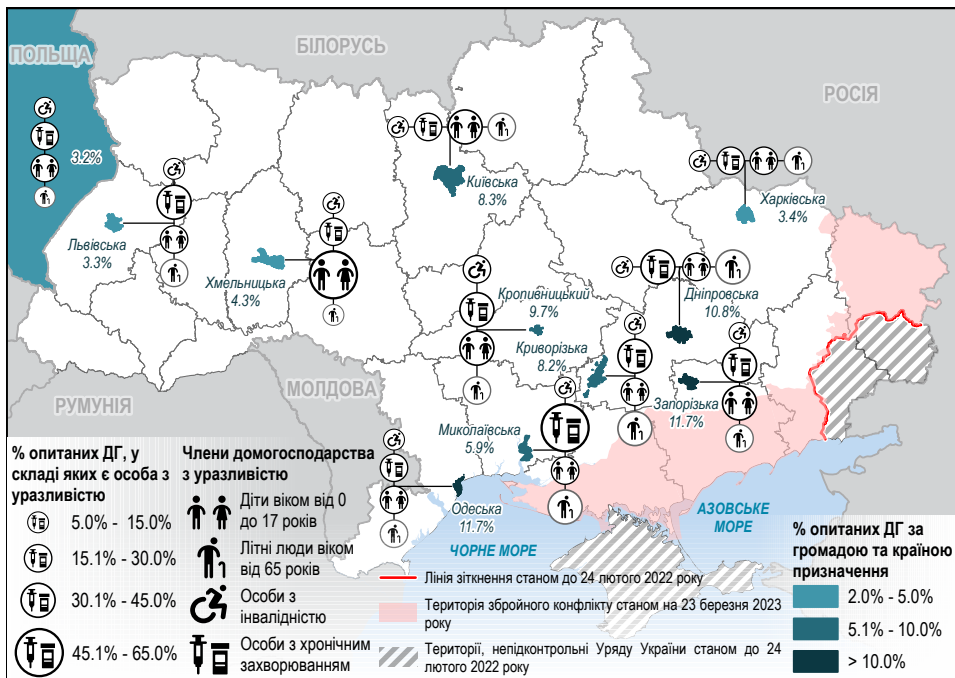
Домогосподарство, яке повернулося до місця свого постійного проживання, – це домогосподарство, яке виїхало з місця свого постійного проживання через початок повномасштабної війни 24 лютого 2022 року та згодом повідомило про повернення на постійній основі до місця свого постійного проживання або прилеглого району у межах місця їхнього постійного проживання. У контексті даного дослідження поточні повернення охоплюють домогосподарства, які повідомили про своє нещодавнє повернення або намір повернутися до місця свого постійного проживання у рамках їхнього поточного переміщення. Майбутні повернення включають домогосподарства, які зазначили свій намір повернутися до місця свого постійного проживання на більш пізньому етапі.

ДЕМОГРАФІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Демографічні характеристики

Результати дослідження показують, що жінки становили більше половини членів опитаних домогосподарств (65%). У всіх населених пунктах 28% домогосподарств зазначили, що вони переміщуються з жінками та дітьми віком до 17 років у своєму складі. Водночас 13% домогосподарств включали самотнього батька/матір, які переміщалися з дітьми. Щодо інших вразливих груп, менша частка домогосподарств переміщалися з членом сім'ї з хронічним захворюванням (33%), літнім членом сім'ї віком від 65 років (22%) та членом сім'ї з інвалідністю (12%). Як показано на Kartі 4, більше половини домогосподарств (59%) прямували до Миколаївської області разом з членом сім'ї з хронічним захворюванням, і більше половини домогосподарств (53%), які мали намір переміститися до Хмельницької області, переїздили з дітьми віком до 17 років. Більша частка домогосподарств, які переміщалися з літньою людиною віком від 65 років у своєму складі, залишилися у

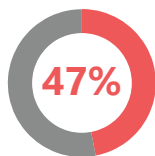
Kарта 4. Члени домогосподарства, які належать до вразливих груп, за запланованим місцем призначення, % членів домогосподарств.

населених пунктах поблизу районів, які постраждали внаслідок конфлікту, зокрема у Дніпровській (37%), Миколаївській (35%) та Криворізькій (34%) громадах.

Члени домогосподарства, які залишилися у місцях свого постійного проживання

Діаграма 9. Члени домогосподарства, які залишилися у місці свого постійного проживання, % домогосподарств.

домогосподарств повідомили про члена домогосподарства, який залишився у місці свого постійного проживання.

Майже половина усіх респондентів повідомила про члена свого домогосподарства, який досі залишається у населеному пункті їхнього постійного проживання. **Нагляд за житлом належав до найбільш поширених причин прийняття такого рішення (67%).** Більшість членів цих домогосподарств залишалася зокрема у Запорізькій (26%) та Херсонській (25%) областях.

Джерела доходу та статус зайнятості

У всіх населених пунктах опитані домогосподарства й надалі залежать передусім від доходу у формі допомоги, зокрема державної соціальної допомоги (52%) та гуманітарної допомоги (46%). Наприклад, гуманітарну допомогу найчастіше отримувала більшість домогосподарств, опитаних у Миколаєві (91%), Кропивницькому (74%) та Дніпрі (72%). Як показано на Діаграмі 10, домогосподарства з членами сім'ї з уразливістю переважно покладаються на такі джерела доходу, як пенсія. Це свідчить про те, що домогосподарствам часто не вистачає пенсії, тому вони покладаються на різні джерела доходу. **Порівняно з попередніми результатами дослідження, заробітна плата (28%) також все більше стає джерелом доходу, на яке розраховують домогосподарства, що було найбільш характерним для респондентів у Києві (59%), Миколаєві (43%) та Львові (41%).** За даними МПТ, члени домогосподарств у Львові (46%) та Миколаєві (41%) повідомили про отримання нових можливостей працевлаштування. Водночас респонденти у Хмельницькому (57%), Запоріжжі (52%), Одесі (51%) та Кривому Розі (49%) зазначили, що вони були безробітними, але активно шукали можливості працевлаштування. Різні причини ускладнювали доступ до працевлаштування через рік після початку повномасштабної війни.

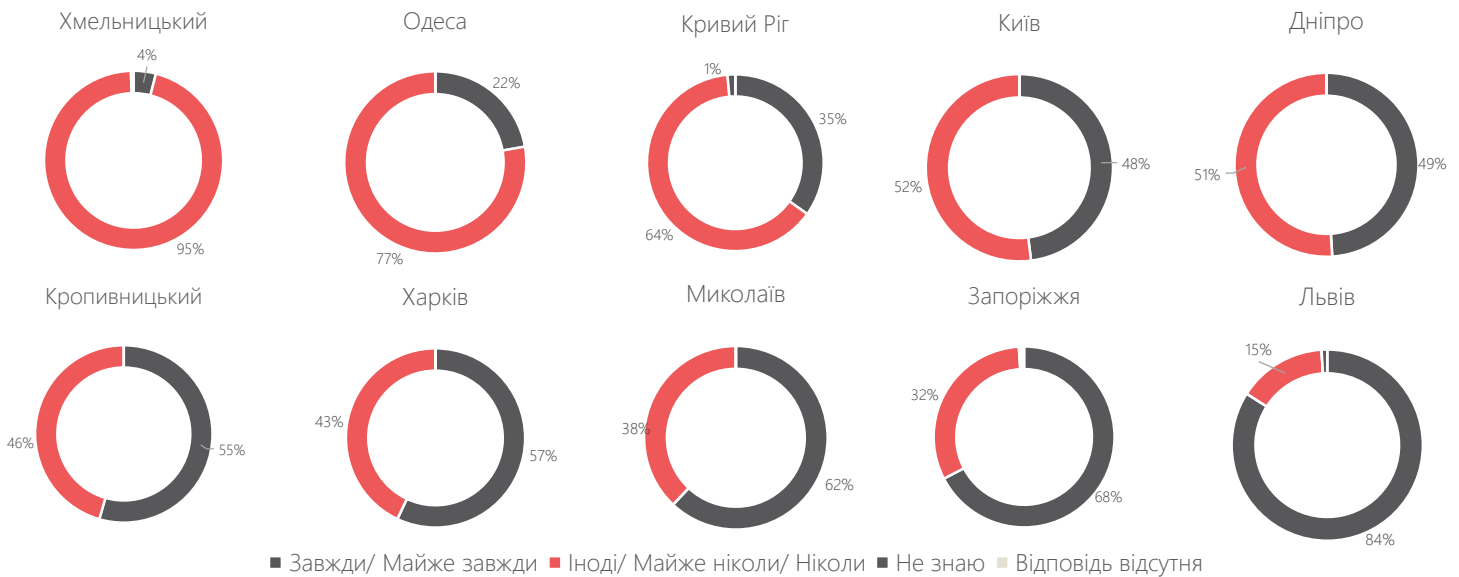
Діаграма 10. Джерела доходу, % домогосподарств з членом сім'ї з уразливістю.

Власне багато підприємств змінили виробництво, були переміщені або зруйновані під час війни, що вплинуло на наявність робочих місць.¹⁸ Крім того, за даними Конфедерації роботодавців України, основною загрозою для трудових ресурсів у країні є збільшення кількості людей з інвалідністю, яких на початок 2023 року було 2,8 мільйони осіб, з яких 76% – люди працездатного віку.¹⁹ Таким чином, це обмежує доступність відповідних секторів зайнятості для цих осіб.

ГУМАНІТАРНІ ПОТРЕБИ

Діаграма 11. Здатність задовольняти повсякденні потреби, % домогосподарств.

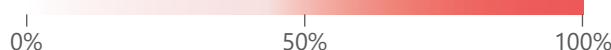

За даними Огляду гуманітарних потреб в Україні, станом на грудень 2022 року приблизно 6,3 мільйонів ВПО гостро потребували гуманітарної допомоги та захисту.²⁰ Незважаючи на те, що майже 700 гуманітарних організацій надають допомогу по всій країні,²¹ доставка гуманітарної допомоги, особливо у райони поблизу лінії фронту, була обмежена.²² Таким чином, важливим є надання допомоги особам, які нещодавно перемістилися з цих районів. Також існують додаткові проблеми для переміщених домогосподарств, які проживають у міських населених пунктах, оскільки різних джерел доходу часто є недостатньо для задоволення основних повсякденних потреб.²³ Результати МПТ показують, що у всіх населених пунктах **більше половини опитаних домогосподарств (51%) іноді можуть, майже ніколи або ніколи не можуть задовольнити свої повсякденні потреби**. Таким чином, потреби в опитаних населених пунктах суттєво відрізняються, що свідчить про різний пережитий досвід серед переміщених домогосподарств. Зокрема на Діаграмі 11 відображено, що більше половини домогосподарств, опитаних у Хмельницькому, Одесі, Кривому Розі, Києві та Дніпрі, не завжди або майже завжди можуть задовольнити свої повсякденні потреби порівняно з іншими населеними пунктами.

Найпоширеніші потреби серед домогосподарств ВПО відрізняються в усіх населених пунктах. У Таблиці 2 показано, що в усіх населених пунктах продукти харчування (47%), ліки (32%) та можливості працевлаштування (28%) були найчастіше вказуваними потребами. **3 раунду 6 дослідження МПТ зростає потреба у продуктах харчування для домогосподарств.**²⁴ Як видно з Таблиці 2, це була найчастіше згадувана потреба серед домогосподарств у 6 з 10 населених пунктів, а найбільше потребувала продуктів харчування більшість домогосподарств у Хмельницькому (86%). По-друге, **пріоритетною була також потреба у ліках, оскільки про це повідомлялося у більшості досліджених населених пунктів (9 з 10)**. Зокрема у Дніпрі більше половини домогосподарств назвали цю потребу, оскільки 34% домогосподарств мали у своєму складі члена сім'ї з хронічним захворюванням. Крім того, у всіх населених пунктах **спостерігалось зростання потреби у можливостях працевлаштування**, що свідчить про бажання працювати через втрату робочого місця внаслідок переміщення. Це було характерним переважно для домогосподарств, опитаних у Запоріжжі (43%), Києві (33%), Одесі (31%) та Львові (23%).

Таблиця 2. Найчастіше вказувані види необхідної допомоги за містом проведення дослідження, % домогосподарств.

Хмельницький	Продукти харчування	86%	Засоби гігієни	57%	Одяг	50%
Кропивницький	Продукти харчування	79%	Засоби гігієни	38%	Ліки	30%
Дніпро	Продукти харчування	78%	Ліки	52%	Медичні послуги	39%
Кривий Ріг	Продукти харчування	52%	Ліки	43%	Засоби гігієни	35%
Запоріжжя	Продукти харчування	51%	Працевлаштування	43%	Ліки	42%
Одеса	Продукти харчування	42%	Працевлаштування	31%	Засоби гігієни	31%
Миколаїв	Засоби гігієни	44%	Ліки	34%	Продукти харчування	32%
Харків	Допомога не потрібна	35%	Медичні послуги	22%	Ліки	21%
Львів	Допомога не потрібна	32%	Ліки	30%	Працевлаштування	23%
Київ	Працевлаштування	33%	Допомога не потрібна	21%	Ліки	20%

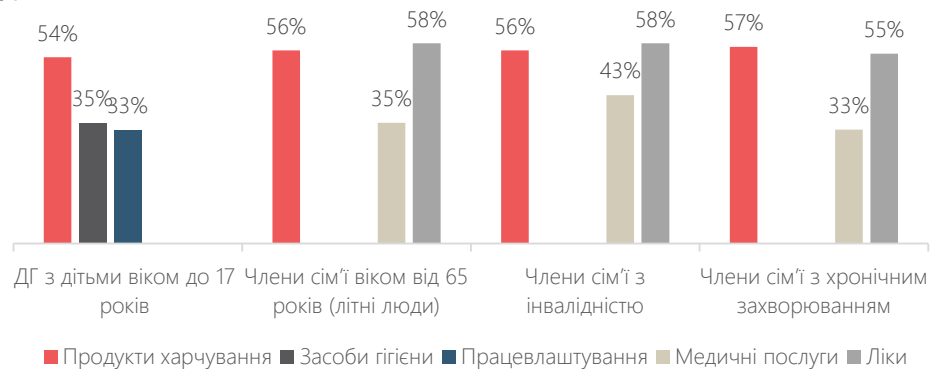

ГУМАНІТАРНІ ПОТРЕБИ ДОМОГОСПОДАРСТВ, ЯКІ ПЕРЕМІЩАЮТЬСЯ З ЧЛЕНАМИ СІМ'Ї З УРАЗЛИВІСТЮ

Серед гуманітарних потреб домогосподарства, які переміщаються з членом сім'ї з уразливістю, зокрема дітьми віком до 17 років, літньою людиною віком від 65 років, людиною з інвалідністю або хронічним захворюванням, **визначили пріоритетними ті ж потреби у допомозі та доступі до послуг, що й домогосподарства у всіх досліджених пунктах загалом (с. 7).**

Як видно з Діаграми 12, незалежно від того, переміщалися домогосподарства з членом сім'ї з уразливістю чи ні, **продукти харчування були найчастіше вказуваним видом необхідної допомоги у кожній групі.** Кожна третя родина в Україні відчуває нестачу продовольства,²⁵ хоча продукти харчування залишаються здебільшого доступними.²⁶ Дослідження «Спільна ініціатива моніторингу ринку» (CIMP) Ініціативи REACH виявило збільшення вартості загального споживчого кошика CIMP, що включає переважно продукти харчування. Максимальне збільшення вартості кошика було зафіксовано у північних та південних регіонах, а також у м. Київ.²⁷ Отже, це свідчить про те, що **домогосподарства потребують простішого доступу до роздачі продуктів харчування та/або грошової допомоги, щоб задовольнити свої основні потреби.** В інформаційній записці про гендерну ситуацію в Україні дослідження «Оцінка мультисекторальних потреб» (MSNA) Ініціативи REACH показано, що переміщені домогосподарства, очолювані жінками, належали до вразливих груп населення, які

Діаграма 12. Основні потреби, % домогосподарств з членом сім'ї з уразливістю.

повідомили про найбільшу потребу у продовольчій допомозі.²⁸

Ліки були найпоширенішою потребою, про яку повідомили більше половини домогосподарств, які переміщалися з літньою людиною віком від 65 років (58%), людиною з інвалідністю (58%) та людиною з хронічним захворюванням (55%) у своєму складі. Крім того, доступ до медичних послуг був пріоритетною потребою для вищезгаданих вразливих груп (див. Діаграма 12). Попри це Всесвітня організація охорони здоров'я повідомляє, що доступ до медичних послуг покращився по всій країні,²⁹ але перешкоди все ще залишаються. Наприклад, крім проблем, пов'язаних з часом та транспортом, повідомлялося також про високі ціни на ліки та лікування.³⁰ До того ж кожне п'яте домогосподарство ВПО зазначило, що не має доступу до послуг сімейного лікаря.³¹

Серед домогосподарств, які переміщалися з дітьми у своєму складі, основні потреби відрізнялися. Багато з них визначили **засоби гігієни (35%), а також допомогу з працевлаштуванням (33%)** пріоритетними потребами. Домогосподарства з самотнім батьком/матір'ю та дітьми також повідомили про подібні першочергові потреби, що свідчить про глибинні проблеми з доступом до допомоги з отримання засобів до існування та/або послуг з догляду за дітьми під час навчального року. Домогосподарства, очолювані жінками, потребують додаткової допомоги з отримання засобів до існування, оскільки, за даними МПТ, домогосподарства, які переміщалися з жінками та дітьми у своєму складі, здебільшого залежали від доходу у формі допомоги, наприклад, державної соціальної допомоги та гуманітарної допомоги (див. с. 6). Крім того, за даними дослідження «Оцінка мультисекторальних потреб» Ініціативи REACH, частка домогосподарств, очолюваних жінками, які повідомили про крайні потреби у засобах до існування, була більшою, ніж частка домогосподарств, очолюваних чоловіками.³²

ОГЛЯД МЕТОДОЛОГІЇ

Дослідження домогосподарств «Моніторинг прибуття і транзиту ВПО» (МПТ) проводилося у період з **10 по 25 березня 2023 року.** Фахівці Ініціативи REACH опитали домогосподарства, які нещодавно прибули та які прямували транзитом через 10 міст по всій Україні, а саме: **Львів, Київ, Одесу, Миколаїв, Кропивницький, Кривий Ріг, Хмельницький, Дніпро, Запоріжжя та Харків.** Загалом у пунктах транзитного переміщення, місцях компактного проживання, адміністративних та гуманітарних центрах **було проведено 2 134** інтерв'ю з ВПО та домогосподарствами, які повернулися до місця свого постійного проживання. Оскільки вибірка була цільовою, отримані результати не можуть бути узагальнені та мають розглядатися як суто індикативні.

ПРО ІНІЦІАТИВУ REACH

Метою Ініціативи REACH є створення інформаційних ресурсів та продуктів, які допомагають гуманітарним організаціям приймати рішення на основі фактичних даних в умовах надзвичайних ситуацій, відновлення та розвитку. Методології, які використовують фахівці REACH, включають збір первинних даних та поглиблений аналіз. Уся діяльність здійснюється через міжвідомчі механізми координації допомоги. REACH – це спільна ініціатива організацій Ініціативи IMPACT, ACTED та Навчального і науково-дослідного інституту – Програми ООН з використання супутникової інформації в оперативних цілях (UNITAR-UNOSAT).

КІНЦЕВІ ВИНОСКИ

- ¹ Міжнародна організація з міграції (МОМ), [Звіт про переміщення населення в Україні](#), січень 2023 р.
- ² Домогосподарства, які прибули нещодавно – це ДГ, які прибули у населений пункт, де проводилося опитування, за 14 днів або менше до дати проведення інтерв'ю.
- ³ Міжнародна організація з міграції (МОМ), [Звіт про переміщення населення в Україні](#), січень 2023 р.
- ⁴ УВКПЛ, [Втрати серед цивільних осіб в Україні станом на 26 березня 2023 року](#), 27 березня 2023 р.
- ⁵ Київська школа економіки, [За рік повномасштабної війни Росія завдала збитків інфраструктурі України на майже \\$144 млрд](#), 22 березня 2023 р.
- ⁶ Державна служба надзвичайних ситуацій, [Оперативна інформація щодо ліквідації наслідків обстрілу у Запоріжжі](#), 2 березня 2023 р.
- ⁷ ACAPS, [Оновлена інформація щодо гуманітарного доступу в Україні. Лютий 2023 року \(англійською\)](#), 16 березня 2023 р.
- ⁸ Генеральний штаб ЗСУ, [Оперативна інформація станом на 18.00 01.03.2023 щодо російського вторгнення](#), 1 квітня 2023 р.
- ⁹ Мінреінтеграції, [Кабмін схвалив механізм примусової евакуації дітей із зон активних бойових дій](#), 7 березня 2023 р.
- ¹⁰ Міжнародна організація з міграції (МОМ), [Звіт про переміщення населення в Україні](#), січень 2023 р.
- ¹¹ Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України, [3 небезпечних регіонів продовжують курсувати безоплатні евакуаційні потяги](#), 12 березня 2023 р.
- ¹² Міжнародна організація з міграції (МОМ), [DTM Україна – Базова оцінка території \(районний рівень\) – Раунд 22](#), березень 2023 р.
- ¹³ Порівняння намірів домогосподарств між раундами збору даних дослідження МПТ слід розглядати лише як індикативне.
- ¹⁴ УВКБ ООН, [Ситуація з біженцями в Україні \(англійською\)](#), березень 2023 р.
- ¹⁵ Міжнародна організація з міграції (МОМ), [Звіт про повернення населення в Україні](#), січень 2023 р.
- ¹⁶ Харківська обласна військова адміністрація, [На вільній території Херсонщини понад 50 сіл майже повністю зруйновані окупантом, але навіть у такі села люди повертаються – звернення Президента України](#), 23 березня 2023 р.
- ¹⁷ Українські новини, [Росіяни під час ракетної атаки влучили в житловий будинок в Запоріжжі, він горить](#), 22 березня 2023 р.
- ¹⁸ The New York Times, [Виснажена та обтяжена війною, економіка України адаптується, щоб встояти \(англійською\)](#), 6 січня 2023 р.
- ¹⁹ Конфедерація роботодавців України, [Як Україні компенсувати втрату 30% трудового потенціалу](#), 11 травня 2023 р.
- ²⁰ УКГП ООН, [Україна: Огляд гуманітарних потреб 2023 \(грудень 2022\)](#), 20 січня 2023 р.
- ²¹ УКГП ООН, [Гуманітарне реагування в Україні. Ключові досягнення у 2022 році: Огляд ситуації](#), 10 лютого 2023 р.
- ²² УКГП ООН, [Короткий огляд гуманітарного доступу в Україні у період з лютого по грудень 2022 року \(англійською\)](#), 5 лютого 2023 р.
- ²³ УВКБ ООН, [Життя в умовах невизначеності: наміри та перспективи внутрішньо переміщених осіб в Україні \(англійською\)](#), лютий 2023 р.
- ²⁴ REACH, Інформаційний бюлетень. [Моніторинг прибуття і транзиту ВПО, раунд 6](#), лютий 2023 р.
- ²⁵ ООН Україна, [7 причин, чому світ має продовжувати підтримувати заходи гуманітарного реагування в Україні](#), 21 лютого 2023 р.
- ²⁶ REACH, [Спільна ініціатива моніторингу ринку \(англійською\)](#), березень 2023 р.
- ²⁷ Там само.
- ²⁸ REACH, [Оцінка мультисекторальних потреб \(MSNA\): Інформаційна записка про гендерну ситуацію \(англійською\)](#), березень 2023 р.
- ²⁹ Всесвітня організація охорони здоров'я, [Реакція ВООЗ на кризу в Україні. Бюлетень за березень 2023 року \(англійською\)](#), 15 травня 2023 р.
- ³⁰ Там само.
- ³¹ Там само.
- ³² REACH, [Оцінка мультисекторальних потреб \(MSNA\): Інформаційна записка про гендерну ситуацію \(англійською\)](#), березень 2023 р.